

HFD 2020 ref. 3

Den omständigheten att en utländsk fond är en juridisk person utesluter inte att den, vid en prövning av om uttag av kupongskatt på utdelningar till fonden är förenligt med EUF-fördraget, befinner sig i en situation som är jämförbar med den situation som en svensk investeringsfond befinner sig i när det gäller beskattning av utdelningar.

1 och 4 §§ kupongskattelagen (1970:624)

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 11 februari 2020 följande dom (mål nr 3725–3727-18).

Bakgrund

1. En utländsk juridisk person som tar emot utdelning på aktier i ett svenskt aktiebolag ska som huvudregel betala kupongskatt på utdelningen. Kupongskatten är en definitiv källskatt som tas ut på utdelningens bruttobelopp.

2. Fonden Franklin Mutual Series Funds – Franklin Mutual Global Discovery Fund är en juridisk person som hör hemma i USA. Den investerar i olika värdepapper för sina andelsägares räkning. Under åren 2006–2008 tog fonden emot utdelningar från svenska aktiebolag. Kupongskatt om drygt 24 miljoner kr innehölls på utdelningarna.

3. Fonden ansökte hos Skatteverket om återbetalning av kupongskatten. Som grund för ansökan anförde fonden att uttaget av kupongskatt stred mot bestämmelserna om fri rörlighet för kapital i EUF-fördraget. Fonden hänvisade till att enligt de regler som gällde under de aktuella åren hade svenska investeringsfonder vid inkomstbeskattningen rätt till avdrag för utdelningar som fonderna lämnade till sina delägare. Något motsvarande avdrag medgavs inte vid kupongbeskattningen av utländska fonder vilket enligt fonden innebar en otillåten diskriminering och därmed en restriktion för den fria rörligheten för kapital.

4. Skatteverket avslog fondens ansökan med motivering att det enligt myndighetens mening inte förelåg någon diskriminerande olikbehandling som stred mot EUF-fördraget.

5. Både Förvaltningsrätten i Falun och Kammarrätten i Sundsvall avslog fondens överklaganden. Kammarrätten konstaterade att fonden, till skillnad från svenska investeringsfonder, är en juridisk person. Med hänvisning till rättsfallet HFD 2016 ref. 22 fann kammarrätten att detta innebar att fonden inte var jämförbar med en svensk investeringsfond. Att fonden beskattades på ett annat sätt än

svenska investeringsfonder utgjorde därför ingen otillåten restriktion för de fria kapitalrörelserna.

6. Fonden hade i kammarrätten som alternativ grund för återbetalning av kupongskatten åberopat att även svenska investmentföretag, som är juridiska personer, har rätt till avdrag för lämnad utdelning och att fonden diskriminerades i förhållande till sådana företag. Kammarrätten fann dock att fonden inte hade visat att dess verksamhet var sådan att fonden var jämförbar med ett svenskt investmentföretag.

Yrkanden m.m.

7. *Franklin Mutual Series Funds – Franklin Mutual Global Discovery Fund* yrkar återbetalning av innehållen kupongskatt för åren 2006–2008 samt ränta på den innehållna skatten. Fonden yrkar också att förhandsavgörande ska inhämtas från EU-domstolen.

8. *Skatteverket* anser att överklagandet ska avslås.

Skälen för avgörandet

Frågan i målen

9. Av 36 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) framgår att prövningstillstånd i Högsta förvaltningsdomstolen får begränsas till att gälla en viss fråga i målen, vars prövning är av vikt för ledning av rättstillämpningen (prejudikatfråga) eller viss del av målen. I avvaktan på att prövning sker i enlighet med ett sådant begränsat prövningstillstånd får frågan om meddelande av prövningstillstånd rörande målen i övrigt förklaras vilande.

10. Högsta förvaltningsdomstolen har meddelat prövningstillstånd såvitt avser frågan om redan den omständigheten att en utländsk fond är en juridisk person innebär att fonden, vid en prövning enligt EUF-fördraget, inte befinner sig i en situation som är jämförbar med den situation som en svensk investeringsfond befinner sig i när det gäller beskattning av utdelningar. Frågan om meddelande av prövningstillstånd rörande målen i övrigt har förklarats vilande.

Rättslig reglering m.m.

Inkomstskatt

11. Under de i målen aktuella åren gällde följande.

12. I den näringsrättsliga fondlagstiftningen – den lag som då hette lagen (2004:46) om investeringsfonder men som numera har bytt namn till lagen om värdepappersfonder – användes investeringsfond som samlingsbenämning för värdepappersfonder

och specialfonder. Av lagen framgick att en investeringsfond inte var en juridisk person. Enligt 2 kap. 3 § andra stycket inkomstskattelagen (1999:1229), IL, skulle bestämmelserna om juridiska personer i den lagen dock tillämpas också på investeringsfonder.

13. Svenska investeringsfonder var enligt 6 kap. 5 § IL skattskyldiga för inkomst av tillgångar i fonden. Utdelning som en sådan fond lämnade fick enligt 39 kap. 14 § första stycket 3 dras av.

Kupongskatt

14. Utländska juridiska personer som är berättigade till utdelning på aktie i svenskt aktiebolag är enligt 1 och 4 §§ kupongskattelagen (1970:624) som huvudregel skyldiga att betala kupongskatt för utdelningen.

EUF-fördraget

15. Enligt artikel 63 i EUF-fördraget är alla restriktioner för kapitalrörelser mellan medlemsstater samt mellan medlemsstater och tredje land förbjudna.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Förhandsavgörande från EU-domstolen

16. Högsta förvaltningsdomstolen finner att den unionsrättsliga reglering som aktualiseras redan har tolkats av EU-domstolen och att domstolens praxis ger tillräcklig vägledning för att avgöra målen. Det saknas därför skäl att inhämta ett förhandsavgörande och fondens yrkande om detta ska därmed avslås.

Allmänt om prövningen av uttaget av kupongskatt mot EUF-fördraget

17. Fonden hör hemma i USA och är skattskyldig till kupongskatt eftersom den tar emot utdelningar på aktier i svenska bolag. En gränsöverskridande aktieinvestering är en kapitalrörelse och omfattas därmed av artikel 63 i EUF-fördraget, som gäller även i förhållande till tredje land.

18. Enligt kupongskattelagen medges, till skillnad från vad som under de aktuella åren gällde vid inkomstbeskattningen av svenska investeringsfonder, inte avdrag för utdelningar som lämnas av fonden till dess delägare. Fonden har alltså betalat kupongskatt även på utdelningar som har vidareutdelats, vilket innebär en negativ särbehandling i jämförelse med hur svenska investeringsfonder då beskattades.

19. En sådan negativ särbehandling strider mot artikel 63 i EUF-fördraget om den utländska fonden befinner sig i en situation som är jämförbar med situationen för en svensk investeringsfond när det gäller beskattning av utdelningar och särbehandlingen dessutom inte kan rättfärdigas av tvingande hänsyn till allmänintresset.

20. Den fråga som Högsta förvaltningsdomstolen enligt det meddelade prövningstillståndet nu ska ta ställning till är endast om redan den omständigheten att den utländska fonden är en juridisk person innebär att fonden och en svensk investeringsfond inte befinner sig i jämförbara situationer (se punkt 10 ovan).

Betydelsen av rättsfallet HFD 2016 ref. 22

21. Kammarrätten har med hänvisning till rättsfallet HFD 2016 ref. 22 funnit att fonden, på grund av att den är en juridisk person, inte befinner sig i en situation som är jämförbar med situationen för en svensk investeringsfond.

22. Frågan i det rättsfallet var om en delägare i en utländsk fond skulle påföras en schablonintäkt enligt 42 kap. 43 och 44 §§ IL. Bestämmelserna om schablonintäkt infördes 2012 i samband med att inkomstbeskattningen av investeringsfonder togs bort på fondnivå. Efter att terminologin i fondlagstiftningen har ändrats på så sätt att samlingsbenämningen investeringsfond har utmönstrats anges i dessa bestämmelser numera att schablonintäkten träffar innehav av andelar i värdepappersfonder och specialfonder. Schablonintäkten tas ut vid sidan av beskattningen av de faktiska inkomster i form av utdelningar och kapitalvinster som delägaren erhåller på grund av fondinnehavet och syftar till att kompensera för den skattekredit som kan uppstå till följd av möjligheten att skattefritt samla upp inkomster i fonden (prop. 2011/12:1 s. 403).

23. Den fråga som Högsta förvaltningsdomstolen hade att ta ställning till i rättsfallet var om den utländska fonden, vid en prövning enligt 2 kap. 2 § IL, kunde anses motsvara en svensk specialfond. Av den bestämmelsen framgår att de termer och uttryck som används i lagen omfattar också motsvarande utländska företeelser om det inte anges eller framgår av sammanhanget att bara svenska företeelser avses. Högsta förvaltningsdomstolen fann att eftersom den utländska fonden var en juridisk person kunde den inte anses motsvara en svensk specialfond vid tillämpningen av bestämmelserna om schablonintäkt. Domstolen hänvisade i sin bedömning till att det vid prövningen enligt 2 kap. 2 § enligt praxis har lagts stor vikt vid om den utländska företeelsen civilrättsligt kan anses motsvara den svenska företeelse som är i fråga, samt framhöll att de särskilda skattereglerna för fonder och delägare i dessa inte omfattar sådana svenska fonder som är juridiska personer.

24. I 2016 års rättsfall var det således fråga om en rent internrättslig prövning av om bestämmelserna om schablonintäkt i

inkomstskattelagen – till följd av 2 kap. 2 § i den lagen – omfattade även andelar i en viss utländsk fond. Eftersom schablonintäkten är en extra pålaga som tas ut av delägare i vissa fonder så kan det aldrig komma i konflikt med reglerna om fri rörlighet i EUF-fördraget att utesluta andelar i en utländsk fond från bestämmelsernas tillämpningsområde. Först om prövningen enligt intern rätt hade utfallit så att andelarna i fonden omfattades av bestämmelserna om schablonintäkt skulle det således ha varit aktuellt att ta ställning till om detta var förenligt med fördraget. Jämförelseobjektet vid en sådan bedömning skulle då vidare ha varit svenska andelar som undantas från schablonintäkt och inte andelar som omfattas.

25. Då utfallet av prövningen som framgick var att andelarna inte omfattades av bestämmelserna om schablonintäkt aktualiserades dock över huvud taget ingen fråga om bestämmelsernas förenlighet med fördraget. Någon anledning för Högsta förvaltningsdomstolen att vid bedömningen beakta EU-domstolens praxis om jämförbara situationer fanns alltså inte i 2016 års fall.

26. Högsta förvaltningsdomstolens resonemang i HFD 2016 ref. 22 är således inte överförbart på den nu aktuella situationen, som gäller frågan om en negativ särbehandling av en utländsk fond vid uttag av kupongskatt är förenlig med EUF-fördraget av det skälet att situationen för fonden inte är jämförbar med den situation som en svensk investeringsfond enligt då gällande skatteregler befann sig i. Den frågan måste i stället avgöras utifrån EU-domstolens praxis.

Prövning av prejudikatfrågan

27. Enligt EU-domstolen ska bedömningen av om en gränsöverskridande situation är jämförbar med en inhemsk situation göras med hänsyn till det kriterium för åtskillnad som föreskrivs i den nationella lagstiftningen och med beaktande av ändamålet med, föremålet för och innehållet i de nationella bestämmelserna (se t.ex. Santander Asset Management SGIIC m.fl., C-338/11–C-347/11, EU:C:2012:286, punkt 27 och Pensioenfonds Metaal en Techniek, C-252/14, EU:C:2016:402, punkterna 48 och 49, samt där anförd rättspraxis).

28. Fonden är skattskyldig till kupongskatt eftersom den är en utländsk juridisk person. Svenska investeringsfonder var under de i målen aktuella åren i stället skattskyldiga till inkomstskatt och hade därvid rätt till avdrag för lämnad utdelning. Kriterierna för åtskillnad är således dels fondens nationalitet (endast utländska fonder är skattskyldiga till kupongskatt), dels karaktären av investeringsfond (endast fonder som uppfyllde kraven för att vara en investeringsfond hade rätt till avdrag för lämnad utdelning). Som framgick kunde en svensk juridisk person inte vara en investeringsfond, dvs. ett av kriterierna för att en svensk fond skulle

komma i åtnjutande av den förmånliga skattebehandlingen var att den inte var en juridisk person.

29. I EU-domstolens praxis finns exempel på att domstolen har ansett att det är förenligt med EUF-fördraget att beskatta rättssubjekt och deras delägare olika med hänsyn till rättssubjektets juridiska form, och att upprätthålla en sådan skillnad också i förhållande till utländska rättssubjekt, även om det i vissa fall skulle leda till en ökad skattebörda för delägare i utländska bolag (Columbus Container Services, C-298/05, EU:C:2007:754, se särskilt punkterna 37–40 och 52–54).

30. Det finns emellertid också rättsfall som talar för att detta inte alltid accepteras. Exempelvis har domstolen funnit att en negativ särbehandling vid beskattningen av bolag som ingår i en koncern i jämförelse med fristående bolag kan komma i konflikt med fördraget om reglerna leder till att bolag från andra medlemsstater missgynnas, även om reglerna i sig inte gör någon skillnad mellan inhemska och utländska bolag och koncerner (Hervis Sport- és Divatkereskedelmi, C-385/12, EU:C:2014:47). Det kriterium för åtskillnad som prövades var således tillhörighet till en koncern, men samma resonemang torde vara tillämpligt när det gäller åtskillnad på grund av juridisk form. Vid prövningen av om det var fråga om jämförbara situationer framhöll domstolen att i förhållande till den aktuella skatteregeln var, med hänsyn till regelns syfte, situationen för bolag som ingick i en koncern jämförbar med situationen för bolag som inte gjorde det (punkt 38).

31. I ett mål som liksom de nu aktuella gällde källskatt på utdelningar till fonder i tredje land har domstolen vidare uttalat att det inte krävs att en sådan fond regleras på ett sätt som är identiskt med regleringen av inhemska fonder för att dessa ska anses befinna sig i jämförbara situationer (Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company, C-190/12, EU:C:2014:249, punkt 67). Domstolen framhöll vidare att det huvudsakliga åtskillnadskriteriet i den aktuella lagstiftningen inte tog sikte på hur fonderna var reglerade utan på var de hade sin hemvist och fann mot den bakgrunden att fonder med och utan hemvist i landet befann sig i jämförbara situationer (punkterna 68 och 69).

32. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening får EU-domstolens praxis förstås på så sätt att ett subjekts juridiska form kan ha betydelse när det ska avgöras om ett utländskt och ett inhemskt subjekt befinner sig i jämförbara situationer, men bara om den juridiska formen är relevant med hänsyn till de aktuella bestämmelsernas syfte och utformning (jfr även Santander Asset Management SGIIC m.fl., punkt 28 och Pensioenfonds Metaal en Techniek, punkt 49). Av domstolens praxis torde vidare den slutsatsen kunna dras att om den nationella lagstiftningen, förutom subjektets juridiska form, som åtskillnadskriterium använder även dess nationalitet eller hemvist så ska jämförbarheten i första hand

prövas mot det kriteriet. Detta gäller i synnerhet om nationaliteten eller hemvisten kan anses vara det huvudsakliga kriteriet för den negativa särbehandlingen.

33. När det gäller den svenska reglering som är aktuell i målen är, som framgår av punkt 28 ovan, det kriterium för åtskillnad som används i kupongskattelagen fondens nationalitet. Även om EU-domstolens praxis talar för att jämförbarhetsbedömningen därför i första hand ska göras i relation till omständigheter som har koppling till just nationaliteten utesluter detta enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening dock inte att även andra åtskillnadskriterier, såsom fondernas juridiska form, kan tillmätas betydelse om de är relevanta.

34. Syftet med inkomstskattelagens regler om avdrag för lämnad utdelning är att undvika kedjebesättning av utdelningar som tas emot av vissa skattesubjekt i deras egenskap av mellanhandsägare (prop. 1989/90:110 s. 562 ff.). Under förutsättning att mellanhanden beskattas för mottagna utdelningar är detta syfte lika relevant oberoende av utdelningsmottagarens juridiska form. Av betydelse är vidare att reglerna om avdrag för lämnade utdelningar under de i målen aktuella åren gällde både för investeringsfonder och för investmentföretag. Till skillnad från investeringsfonderna är svenska investmentföretag juridiska personer (se 39 kap. 15 § IL). Även reglernas tillämpningsområde talar således för att mellanhandsägarens egenskap av juridisk person inte är relevant vid bedömningen av om situationerna är jämförbara.

35. Den fråga som Högsta förvaltningsdomstolen har meddelat prövningstillstånd i ska därför besvaras med att den omständigheten att den utländska fonden är en juridisk person inte, vid en prövning enligt EUF-fördraget, utesluter att den befinner sig i en situation som är jämförbar med den situation som en svensk investeringsfond befinner sig i när det gäller beskattning av utdelningar.

Målen fortsatta handläggning

36. Med hänsyn till svaret på prejudikatfrågan bör prövningstillstånd meddelas i målen i övrigt såvitt avser frågan om fonden har rätt till återbetalning av kupongskatt inklusive ränta på den grunden att fonden i strid med artikel 63 i EUF-fördraget särbehandlas negativt i jämförelse med svenska investeringsfonder. För att avgöra om så är fallet måste bedömas bl.a. om fonden, med bortseende från dess juridiska form, är i en jämförbar situation med den situation som svenska investeringsfonder befinner sig i och om särbehandlingen i så fall kan rättfärdigas. Högsta förvaltningsdomstolen bör av instansordningsskäl inte ta ställning till dessa frågor och målen ska därför visas åter till kammarrätten för fortsatt prövning.

37. Högsta förvaltningsdomstolen finner inte skäl att meddela prövningstillstånd såvitt avser frågan om fonden har rätt till återbetalning av kupongskatt inklusive ränta på den grunden att fonden i strid med artikel 63 i EUF-fördraget särbehandlas negativt i jämförelse med svenska investmentföretag. Kammarrättens dom när det gäller den frågan står därmed fast.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår yrkandet om att förhandsavgörande ska inhämtas från EU-domstolen.

Högsta förvaltningsdomstolen förklarar att den omständigheten att den utländska fonden är en juridisk person inte utesluter att den, vid en prövning enligt EUF-fördraget, befinner sig i en situation som är jämförbar med den situation som en svensk investeringsfond befinner sig i när det gäller beskattning av utdelningar.

Högsta förvaltningsdomstolen meddelar prövningstillstånd såvitt avser frågan om fonden har rätt till återbetalning av kupongskatt inklusive ränta på den grunden att fonden i strid med artikel 63 i EUF-fördraget särbehandlas negativt i jämförelse med svenska investeringsfonder. Målen visas i den delen åter till kammarrätten för fortsatt prövning i enlighet med vad som anges i punkt 36 i domskälen.

Högsta förvaltningsdomstolen meddelar inte prövningstillstånd i målen i övrigt. Kammarrättens dom står därmed fast i den delen.

I avgörandet deltog justitieråden *Jermsten*, *Ståhl* (tillägg), *Saldén Enérus* (tillägg), *von Essen* och *Anderson*. Föredragande var justitiesekreteraren Lena Åberg.

Ståhl och Saldén Enérus tillade följande:

1. Målen gäller kupongskatt för åren 2006–2008 då reglerna för beskattning av fonder som framgått var utformade på ett annat sätt än i dag. Kammarrätten har dock i domskälen även redovisat sin syn på hur de nu gällande reglerna ska tolkas.

2. Syftet med detta tillägg är att kommentera kammarrättens uttalanden i den delen. Kammarrättens resonemang kan sammanfattas på följande sätt.

3. När inkomstbeskattningen av investeringsfonder togs bort på fondnivå och ersattes av en schablonbeskattning av fondens delägare infördes också ett undantag från skyldighet att betala kupongskatt för utländska investeringsfonder. Undantaget gäller numera för bl.a. utländska specialfonder. Vad som är en utländsk

specialfond måste bedömas på samma sätt i kupongskattelagen som i inkomstskattelagen. Av HFD 2016 ref. 22 följer därmed att undantaget från kupongskatt för utländska specialfonder omfattar endast fonder som inte är juridiska personer. Detsamma bör då gälla vid bedömningen av om en utländsk fond motsvarar en svensk investeringsfond vid en EU-rättslig prövning av de regler som är tillämpliga i målen.

4. Premissen för kammarrättens resonemang är således att vad som avses med utländsk specialfond måste vara detsamma i kupongskattelagen som i inkomstskattelagen. Den premissen är inte invändningsfri.

5. Inledningsvis kan noteras att kupongskattelagen, till skillnad från vissa andra skattelagar, inte innehåller någon bestämmelse om att termer och uttryck i den lagen har samma betydelse och tillämpningsområde som i inkomstskattelagen.

6. Även om en sådan bestämmelse hade funnits skulle detta vidare i sig inte ha varit tillräckligt för att de slutsatser som drogs i HFD 2016 ref. 22 skulle ha varit överförbara på kupongskattelagen. Någon definition av vad som avses med utländsk specialfond finns inte i inkomstskattelagen. Det som 2016 års rättsfall handlade om var i stället om en utländsk fond, vid en prövning enligt 2 kap. 2 § IL, kunde anses motsvara en svensk specialfond. Som Högsta förvaltningsdomstolen framhåller i rättsfallet måste prövningen av om en viss utländsk företeelse enligt den bestämmelsen ska anses motsvara en svensk göras från fall till fall med hänsyn bl.a. till utformningen av och syftet med den skatteregel som det är fråga om. Detta innebär att vilka utländska företeelser som ska anses motsvara en viss svensk företeelse kan variera mellan olika bestämmelser i inkomstskattelagen. Detsamma gäller naturligtvis, och i än högre grad, om den bestämmelse som ska tillämpas finns i en helt annan lag.

7. Bestämmelsen om att utländska specialfonder ska undantas från skattskyldighet till kupongskatt finns i 4 § nionde stycket kupongskattelagen. I första och andra styckena i den paragrafen räknas de subjekt som är skattskyldiga till kupongskatt upp. En utländsk fond som inte är en juridisk person omfattas inte av den uppräknningen. En tolkning som innebär att undantaget för utländska specialfonder i nionde stycket gäller endast fonder som inte är juridiska personer är således irrationell utifrån den lagens systematik eftersom den skulle göra undantagsbestämmelsen överflödig.

8. Till skillnad från när det gäller svenska fonder finns vidare när det gäller utländska fonder ingen materiell koppling mellan underlaget för andelsägarens schablonintäkt och den slopade beskattningen på fondnivå. Svenska fonder är obegränsat skattskyldiga och beskattades tidigare för inkomster av både svenska och utländska tillgångar som ingick i fonden. På motsvarande sätt utgörs underlaget för schablonintäkten av det totala värdet på fondandelarna. Utländska fonder är begränsat

skattskyldiga och skattskyldigheten enligt kupongskattelagen gäller endast för utdelning på svenska aktier. Trots detta utgörs underlaget för schablonintäkten även när det gäller andelar i utländska fonder av det totala värdet på fondandelarna och inte endast av den del av värdet som avser tillgångar i Sverige.

9. I förarbetena motiveras inte heller schablonintäkten på andelar i utländska fonder med att den ska ersätta beskattningen på fondnivå utan med att det ur ett svenskt investerarperspektiv inte kan vara någon skattemässig skillnad mellan att investera i en svensk eller i en utländsk fond (prop. 2011/12:1 s. 404). Av förarbetena framgår vidare att skälet till att undantaget i kupongskattelagen alls infördes inte var att detta ur ett skattesystematiskt perspektiv ansågs som en följdriktig konsekvens av att beskattningen enligt inkomstskattelagen flyttades från fond- till delägarnivå. I stället motiverades detta uteslutande med att det befarades att en kupongbeskattning av utländska fonder kunde komma i konflikt med EUF-fördraget (a. prop. s. 408 f.).

10. Sammanfattningsvis talar såväl systematiska som materiella skäl för att tillämpningsområdet för undantaget för utländska fonder i kupongskattelagen inte bör styras av Högsta förvaltningsdomstolens praxis när det gäller vilka utländska fondandelar som, till följd av 2 kap. 2 § IL, ska ingå i underlaget för schablonintäkt. Med hänsyn till att det rör sig om ett undantag från en skatt som endast träffar utdelningar som lämnas till utlandet, och till att syftet med undantaget är att förhindra en konflikt med EUF-fördraget, bör undantaget i stället i första hand tolkas mot bakgrund av EU-domstolens praxis om när särbehandlande skatteregler strider mot fördraget.

Förvaltningsrätten i Falun (2013-12-02, ordförande Karlsson Helghe):

Återbetalning av kupongskatt

Den grundläggande frågan i målen är om Fonden har rätt till återbetalning av svensk kupongskatt i enlighet med ingiven ansökan. Den huvudsakliga grund som åberopas av Fonden är att den svenska skattelagstiftningen i praktiken inte medför beskattning på utdelningar som tas emot av svenska investeringsfonder av motsvarande slag som Fonden utgör. Enligt Fonden utgör därmed den beskattning som drabbar denna i form av kupongskatt en otillåten diskriminering som inte kan rättfärdigas.

Parterna har inte gjort gällande annat än att skattskyldighet för aktuell kupongskatt föreligger vid en prövning mot bestämmelserna i kupongskattelagen.

Vad gäller Fondens huvudinvändning att det svenska uttaget av kupongskatt strider mot fördragets bestämmelser om fri rörlighet för kapital antecknar förvaltningsrätten följande.

EU-domstolens prövning av om en beskattningsåtgärd utgör en restriktion för kapitalrörelser mellan medlemsstater samt mellan

medlemsstater och tredjeländ brukar regelmässigt i första hand ta sikte på att fastställa om den aktuella gränsöverskridande situationen negativt särbehandlas i jämförelse med en motsvarande rent inhemsk situation.

Fonden har gjort gällande att den är en utländsk motsvarighet till en svensk investeringsfond. Skatteverket har i huvudsak grundat sin inställning på att kupongskatt som tas ut på utdelning till utländska investeringsfonder inte strider mot unionsrätten. När det gäller frågan om Fonden kan betraktas som en utländsk motsvarighet till en svensk investeringsfond har Skatteverket däremot inte närmare bemött Fondens påstående. Förvaltningsrätten gör följande överväganden.

Den civilrättsliga regleringen om svenska investeringsfonder återfinns i huvudsak i lag (2004:46) om värdepappersfonder, här benämnd värdepappersfondslagen (i lydelse för här aktuella år). Den svenska lagstiftningen bygger i stor utsträckning på EU:s direktiv på området (jfr Rådets direktiv 85/611/EEG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper [fondföretag]; numera upphävt och ersatt av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper [fondföretag]).

Begreppet investeringsfond är en gemensam beteckning för såväl värdepappersfonder som specialfonder (jfr 1 kap. 1 § värdepappersfondslagen). Värdepappersfonder är sådana fonder som uppfyller villkoren i EU:s direktiv, medan specialfonder är nationellt reglerade fonder vilka tillåts avvika från direktivets regler.

I den svenska fondlagstiftningen används begreppet fondföretag för att beteckna utländska fonder. Med fondföretag avses ett utländskt företag som (a) i sitt hemland har tillstånd för verksamhet där det enda syftet är att göra kollektiva investeringar i sådana tillgångar som anges i 5 kap. 1 § andra stycket värdepappersfondslagen eller 6 kap. 2 § andra stycket värdepappersfondslagen med kapital från allmänheten eller från en särskilt angiven och avgränsad krets investerare, (b) som tillämpar principen om riskspridning och (c) vars andelar på begäran av innehavarna återköps eller inlöses med medel ur företagets tillgångar (jfr 1 kap. 1 § första stycket 8 värdepappersfondslagen).

Det kan inte förutsättas att en utländsk fond, som inte omfattas av EU-direktivets regler, ska anses jämförbar med en svensk investeringsfond i aktuellt hänseende, utan en bedömning får göras i det enskilda fallet. Definitionen av fondföretag i 1 kap. 1 § första stycket 8 värdepappersfondslagen kan emellertid ge viss ledning för bedömningen av om en utländsk fond kan anses jämförbar med en svensk investeringsfond. Det är Fonden som har bevisbördan för att den ska anses jämförbar med en svensk investeringsfond. Förvaltningsrätten anser att förhållandena är sådana att beviskravet för Fonden bör ställas högt. Beviskravet kan uttryckas såsom att Fonden ska ”styrka” att den är jämförbar med en svensk investeringsfond.

Av utredningen framgår att Fonden är hemmahörande i USA. Någon närmare redogörelse för innehållet i den lagstiftning som Fonden omfattas av i USA har inte lämnats. Det saknas också underlag beträffande Fonden som sådan, t.ex. i form av fondprospekt. Fonden har redogjort för hur den som ett RIC har beskattats och anför att beskattningen därmed är jämförbar

med beskattningen av en svensk investeringsfond.¹ Däremot har inte någon argumentation förts eller något underlag lämnats som visar att Fonden är jämförbar med ett fondföretag som uppfyller kriterierna i värdepappersfondslagen. Vid angivna förhållanden har Fonden inte styrkt att den är jämförbar med en svensk investeringsfond. Utredningen i målen ger därför inte tillräckligt stöd för att en jämförelse kan ske med utgångspunkt i hur en svensk investeringsfond blir behandlad i en motsvarande situation.

Sammanfattningsvis anser förvaltningsrätten att Fonden inte har visat att den aktuella gränsöverskridande situationen negativt särbehandlas i förhållande till en motsvarande rent inhemsk situation. Utredningen i målen ger därmed inte stöd för slutsatsen att det svenska uttaget av kupongskatt utgör en sådan restriktion för den fria rörligheten för kapital som är otillåten enligt unionsrätten. Uttaget av kupongskatt kan inte heller anses strida mot unionsrätten på någon annan grund. Det saknas således skäl för återbetalning av kupongskatten. Överklagandet ska därför avslås.

Eftersom Fonden inte får bifall till yrkandet om återbetalning av kupongskatt finns inte skäl att pröva yrkandet om ränta.

Kammarrätten i Sundsvall (2018-05-14, Lif, Eriksson och Törnered):

Jämförbarhet med investeringsfond

Frågan i målen är om fonden har rätt till återbetalning av svensk kupongskatt. En första fråga som måste besvaras är om fonden är jämförbar med en svensk investeringsfond (specialfond). I denna del har fråga uppkommit vilken betydelse som ska läggas vid fondens legala form.

HFD har i rättsfallet HFD 2016 ref. 22 funnit att en utländsk fond som är en juridisk person inte motsvarar en svensk specialfond vid tillämpning av bestämmelserna om schablonintäkt i 42 kap. 43 och 44 §§ IL. Enligt HFD måste frågan om en viss utländsk företeelse ska anses motsvara en svensk avgöras från fall till fall med hänsyn bl.a. till utformningen av och syftet med den skatteregel som det är fråga om och det framgår av praxis att det vid bedömningen har lagts stor vikt vid om den utländska företeelsen civilrättsligt kan anses motsvara den svenska företeelsen som är i fråga (RÅ 2009 ref. 100, jfr även RÅ 1992 ref. 53). Skatterättsnämnden har, mot bakgrund av syftet med reglerna och den samverkande funktionen i bestämmelserna i kupongskattelagen och IL, kommit fram till att en utländsk fond som är en juridisk person inte heller kan betraktas som en utländsk specialfond vid tillämpning av bestämmelserna i kupongskattelagen (se förhandsbesked dnr 4-17/D meddelat den 30 oktober 2017).

EU har infört harmoniserande bestämmelser i UCITS-direktivet, medan motsvarande harmoniserande bestämmelser saknas avseende specialfonder eftersom AIFM-direktivet, vilket införts senare, syftar till att harmonisera bestämmelserna om förvaltare av alternativa investeringsfonder och saknar bestämmelser om fonderna som sådana. I ingressen till direktivet framhålls att det finns ett stort antal inbördes mycket olika slag

¹ RIC är en förkortning av Regulated Investment Company (red. anm.).

av alternativa investeringsfonder och att direktivet inte hindrar medlemsstaterna från att anta eller fortsätta tillämpa nationella krav för sådana fonder som är etablerade inom deras territorier (beaktandesats 10).

EU-domstolen har uttalat att i den mån som fondföretagsdirektivet (numera AIFM-direktivet) inte är tillämpligt på investeringsfonder med hemvist i tredjeländ på grund av att de befinner sig utanför unionsrättens tillämpningsområde, skulle ett krav på att de senare regleras på ett sätt som är identiskt med regleringen av investeringsfonder med hemvist i landet leda till att den ändamålsenliga verkan med den fria rörligheten för kapital gick förlorad (Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company, C-190/12, EU:C:2014:249, p. 67).

Ett krav på att utländska fonder civilrättsligt inte ska avvika från svenska fonder i allt för hög utsträckning kan dock inte anses likställt med ett krav på en identisk reglering av den utländska investeringsfonden.

EU-domstolen har vidare uttalat att de skillnader mellan ett enligt luxemburgsk rätt bildat SICAV-bolag och ett enligt finländsk rätt bildat aktiebolag som åberopats i målet inte räckte för att påvisa en objektiv skillnad med avseende på befrielsen från skyldigheten att innehålla källskatt på erhållen utdelning (Aberdeen Property Fininvest Alpha Oy, C-303/07, EU:C:2009:377, p. 55).

EU-domstolen fann i Aberdeen-målet att ett bolag med rörligt aktiekapital var jämförbart med ett bolag utan möjlighet till rörligt aktiekapital, trots skillnad i skattebehandling i hemländerna. Det innebär inte att samma slutsats kan dras vid en jämförelse av en kontraktuell fond och en fond som är en utländsk juridisk person.

HFD har i det ovan nämnda rättsfallet HFD 2016 ref. 22 tillämpat ett regelverk som infördes 2012, efter det att EU-domstolen under åren 2006 och 2007 avgjort tre mål. I dessa mål har frågan varit om en lättnad i den ekonomiska dubbelbeskattningen som har gällt enbart för inhemskt skattskyldiga har inneburit en oförmånlig skattemässig behandling som strider mot en grundläggande frihet (se prop. 2011:12:1 s. 409). Regelverket innebär att den som äger andelar i en investeringsfond ska schablonbeskattas i förhållande till värdet på de egna andelarna. Beskattningen ska omfatta andelar i såväl svenska som utländska investeringsfonder. För utländska investeringsfonder innebär regelverket att utländska fonder undantas från skyldighet att betala kupongskatt på utdelning. Undantaget begränsas till utländska investeringsfonder som motsvarar fondföretag enligt lagen om investeringsfonder och som hör hemma i en stat inom Europeiska samarbetsområdet, eller i en stat med vilken Sverige har ingått ett skatteavtal som innehåller en artikel om informationsutbyte i skatteärenden. Eftersom fråga är om ett samverkande regelverk mellan IL:s regler om schablonbeskattning av andelsägare och kupongskattelagens regler om undantag från skyldighet att betala kupongskatt på utdelning måste samma bedömning göras när det gäller frågan om en utländsk fond motsvarar en svensk specialfond. HFD:s bedömning av vad som är en utländsk fond som motsvarar en svensk specialfond kan därför läggas till grund för bedömningen av om den aktuella fonden är jämförbar med en svensk specialfond.

Frågan är då om den omständighet att målen avser kupongskatt innehållen åren 2006–2008 föranleder en annan bedömning. Den svenska lagstiftningen om investeringsfonder bygger på 1985 års UCITS-direktiv.

1985 års UCITS-direktiv ersattes den 13 juli 2009 av UCITS IV-direktivet. Detta direktiv bygger på 1985-års direktiv och syftet med ändringarna var att anpassa de rättsliga ramar som fondföretag omfattas av till 2000-talets finansiella marknader och till att öka möjligheterna till effektiv förvaltning av fondföretag. UCITS-IV-direktivet har tagits fram med 1985 års UCITS-direktiv som utgångspunkt och utgör en omarbetning av det senare direktivet. Det innebär att många av reglerna i UCITS IV-direktivet flyttats över oförändrade från 1985 års UCITS-direktiv. Det nya direktivet innehåller dock även väsentliga förändringar. De ändringar som gjorts syftar främst till att öka möjligheterna till effektiv förvaltning av fondföretag, att göra det enklare för fondförvaltare att verka i andra medlemsstater än den egna och att förbättra information till investerare. En specialfond är en alternativ investeringsfond enligt definitionen i AIFM-direktivet. Direktivet syftar till att harmonisera bestämmelserna om förvaltare av alternativa investeringsfonder. Till skillnad från vad som gäller fonder som omfattas av UCITS-direktivet saknas bestämmelser på EU-nivå om fonderna som sådana. AIFM-direktivet har genomförts genom lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder. Kammar-rätten anser inte att de förändringar som gjorts i EU:s regelverk för fonder utgör skäl att göra en annan bedömning av om en utländsk fond motsvarar en svensk specialfond i fråga om kupongskatt som har innehållits åren 2006–2008.

Jämförbarhet med investmentföretag

Av 39 kap. 15 § IL följer att investmentföretag uteslutande eller så gott som uteslutande ska förvalta värdepapper eller liknande tillgångar.

Fonden anför att den förvaltar så gott som uteslutande värdepapper eller liknande tillgångar samt att det av tidigare inlämnad dokumentation följer att fonden uppfyller detta kriterium.

Den av fonden åberopade dokumentationen visar inte att fonden så gott som uteslutande förvaltar värdepapper. Vad fonden anfört och åberopat visar därmed inte att den är jämförbar med ett svenskt investmentföretag.

Sammanfattning

Kammarrätten finner, mot bakgrund av att fonden är en utländsk juridisk person, att den inte kan anses motsvara en svensk investeringsfond (specialfond). Fondens närmast jämförbara svenska subjekt är en svensk juridisk person som bedriver likartad verksamhet. Den beskattas på det sätt som följer av dess juridiska form. Eftersom fondens svenska motsvarighet beskattas för mottagen utdelning utgör uttaget av kupongskatt inte en otillåten restriktion för den fria rörligheten för kapital. Överklagandet ska därför avslås. – Kammarrätten avslår överklagandet.